

Instytut
Studiów
Strategicznych

**Sprawozdanie z działalności
Fundacji Instytut Studiów Strategicznych
za rok 2014**

W 2014 roku Fundacja Instytut Studiów Strategicznych prowadziła pięć projektów i programów badawczych, z których każdy zorientowany był na inną sferę problemową.

Są to:

- Nowy Kształt Bezpieczeństwa Euroatlantyckiego
- Polska Polityka Wschodnia
- INDEX Pamięci Polaków Zamordowanych przez Hitlerowców za Pomoc Żydom
- Instytut dla Organizacji Pozarządowych
- Projekt „ Nie wystarczy być kobietą...”

Program: Nowy Kształt Bezpieczeństwa Euroatlantyckiego

Program realizowany jest od 1995 roku

Program poświęcony jest zmianom w architekturze bezpieczeństwa, zachodzącym w obszarze Euroatlantyckim po roku 1989. Podczas konferencji międzynarodowych i seminariów eksperckich omawiane są czynniki określające współczesny model bezpieczeństwa oraz politykę bezpieczeństwa państw obszaru Euroatlantyckiego.

XXI Międzynarodowa Konferencja

„Defence Matters – nowe wyzwania polityki bezpieczeństwa NATO i UE”

Termin: 4 kwietnia 2014 r.

Partnerzy: Kwatera Główna NATO, Fundacja K. Adenauera, PISM

Konferencję „Defence Matters” otworzyła Prezes Fundacji Instytutu Studiów Strategicznych w Krakowie, Pani **Anna Szymańska-Klich**. W przemówieniu otwierającym konferencję zwróciła uwagę na nowe wyzwania i zagrożenia, jakie pojawiły się na arenie międzynarodowej w związku z bieżącymi wydarzeniami na Ukrainie. Zaznaczyła, że organizowana debata ma stać się przyczynkiem do refleksji nad nowymi scenariuszami oraz strategicznymi zasadami działania NATO i Unii Europejskiej.

Podczas konferencji zostały poruszone trzy kluczowe kwestie dotyczące bezpieczeństwa NATO i UE. Pierwszy aspekt dotyczył wyzwań NATO po szczycie w 2014 r.

Wystąpienie wprowadzające wygłosił Zastępca Sekretarza Generalnego NATO **Alexander Vershbow**. Vershbow podkreślił, iż w dzisiejszych czasach niemożliwe jest już traktowanie Rosji jako niegroźnego sąsiada. Według niego tylko silny, doinwestowany system odstraszenia jest gwarantem bezpieczeństwa. Vershbow wyraźnie podkreślił także znaczenie partnerstwa z takimi państwami jak Gruzja, czy Mołdawia oraz zaznaczył, że drzwi do członkostwa w Sojuszu cały czas są dla tych państw otwarte.

Pierwszy panel został poprowadzony przez **dr Marcina Zaborowskiego**, Dyrektora Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. Senator RP **Bogdan Klich**, przedstawił cztery zasadnicze filary funkcjonowania NATO po szczycie w 2014 r. Po pierwsze jest to konieczność wzmocnienia poczucia bezpieczeństwa w krajach Europy Środkowej. Po drugie: konieczność zrewidowania stosunków NATO-Rosja, po trzecie: skupienie większej uwagi na wspólnej obronie, po czwarte - utrzymanie obecności sił amerykańskich na kontynencie europejskim.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej **dr hab. Rober Kupiecki**, stwierdził że szczyt w Newport planowany na wrzesień tego roku będzie

pierwszym strategicznym szczytem NATO w XXI w. Podkreślił, jak ważnym staje się uzdrowienie procedur kolektywnej obrony oraz wzrost interoperacyjności sił natowskich. Jego zdaniem konieczne staje się także wzmocnienie wschodniej flanki NATO ze względu na brak racjonalności w działaniach Rosji.

Z kolei **Etienne de Durand**, Dyrektor Centrum Studiów nad Bezpieczeństwem we Francuskim Instytucie Spraw Międzynarodowych, w swojej prezentacji położył szczególny nacisk na konieczność zharmonizowania działań europejskich członków sojuszu z ich amerykańskimi partnerami oraz na kwestię *nuclear deterrence*, a także potrzebę wzmocnienia zdolności wojskowych.

Dr Patrick Keller z Fundacji Konrada Adenauera będący Koordynatorem Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa w Fundacji podkreślił konieczność dostosowania się NATO do wymogów nowej rzeczywistości, co jest warunkiem efektywności działań Sojuszu. Jego efektywność powinna polegać na sprawnym połączeniu zaangażowania państw członkowskich w obronę obszaru traktatowego z działaniami wynikającymi z oceny globalnych zadań, jakie stoją przed Sojuszem. Zwrócił także uwagę na niebagatelną rolę Niemiec w strukturach Sojuszu oraz wykazał, iż pomimo braku akceptacji społecznej, zauważalne są symptomy świadczące o podejmowaniu działań w zakresie wzmocnienia potencjału militarnego, jak np. utrzymujące się na stałym poziomie wydatki z budżetu w tym zakresie.

Drugim panel konferencji poświęcony był wyzwaniom, przed jakimi stoi przemysł zbrojeniowy. Debatę praktyków i ekspertów w tej dziedzinie poprzedziło wystąpienie Dyrektora Wykonawczej Europejskiej Agencji Obrony (EDA) **Claude-France Arnould**. Podkreśliła ona kluczowe znaczenie finansowania, planowania oraz współpracy w ramach polityki obronnej. Zaznaczyła, jak ważnymi i komplementarnymi są działania podejmowane w dziedzinie obronności przez UE i NATO. Przedstawiając procedury działania w ramach EDA, zwróciła szczególną uwagę na procedury certyfikacji, które jej zdaniem powinny zostać zoptymalizowane oraz przeprowadzane przy udziale władz państwowych w celu zwiększenia efektywności działań.

Debatę poruszającą kwestię nowych wyzwań dla przemysłu zbrojeniowego moderował **gen. Mieczysław Bieniek**, który podkreślił znaczenie planowania strategicznego w ramach przemysłu zbrojeniowego.

Dr Andrzej Karkoszka zwrócił uwagę na nieuniknione i ciągle wzrastające procesy współzależności gospodarczej, które wywierają wpływ na decyzje polityczne. Podkreślił, że proces konsolidacji przemysłu zbrojeniowego jest z jednej strony ogromną szansą, a z drugiej wyzwaniem ze względu na zmniejszenie się ilości konkurujących ze sobą firm, a co za tym idzie - ograniczeniem rynku dla nowych podmiotów.

Douglas Stevenson Dyrektor IAM Raytheon w Polsce stwierdził, że kluczowym problemem na rynku zbrojeniowym w naszym kraju jest brak konkurencyjności, co znacząco ogranicza rozwój tego sektora. Podkreślił, że nie tylko badania i rozwój prowadzą do powstania konkurencyjnych firm, ale konkurencyjność jest wynikiem działania finansowo stabilnych przedsiębiorstw. Głównym celem polskiego rynku zbrojeniowego powinno być według Douglasa Stevensona powstanie prawdziwie konkurencyjnego rynku.

Podczas ostatniego panelu dyskutowano o Wspólnej Polityce Obrony i Bezpieczeństwa (CSDP) po grudniowym szczycie Rady Europejskiej. Panel prowadził **prof. Roman Kuźniar**, doradca Prezydenta RP.

Dr Zbigniew Włosowicz Zastępca Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego podkreślił, że wydarzenia na Ukrainie i realne zagrożenie, jakie pojawiło się w związku z tą sytuacją uświadamia zachodnim decydentom, jak ważnym aspektem działań w przestrzeni międzynarodowej pozostaje polityka obronna. Dodał, że wypadki na Ukrainie mogą wpłynąć na przyspieszenie procesu reform w ramach CSDP. Ponadto zwrócił uwagę na fatalne skutki postępującego procesu oszczędności wydatków na potrzeby związane z obronnością, jakie możemy odczuwać w momencie realnego zagrożenia wojskowego.

Prof. Andrew Michta przestrzegał przed negatywną oceną CSDP oraz przedstawił kilka uwag, dotyczących Wspólnej Polityki Obrony i Bezpieczeństwa:

1. realne zaangażowanie w tę politykę tak, aby stała się ona ważnym aspektem działań UE,
2. kryzys ukraiński może stać się przyczynkiem do poprawy jakości zarządzania w ramach CSDP;
3. poszerzenie spektrum zainteresowania państw zrzeszonych w CSDP;
4. wykorzystanie już istniejących form współpracy regionalnej;
5. Współpraca NATO-UE.

Prof. Peter Viggo Jakobsen z Duńskiego Królewskiego Instytutu Strategicznego, podkreślił ekonomiczny wymiar CSDP, mówiąc, że aspekt ten jest kluczowy dla prawidłowego funkcjonowania tej wciąż niedocenianej polityki. Europa zobligowana jest do zapewnienia solidnych podstaw finansowych dla wydatków militarnych, która to polityka zapewni konsolidację i wzrost konkurencyjności przemysłu zbrojeniowego.

Ekspert z Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych **Nathan Dufour** podkreślił, jak ważne staje się przyjęcie szerszej perspektywy zarówno gospodarczej, jak i społecznej oraz spojrzenie na problemy przez pryzmat zagrożeń energetycznych.

Prof. Artur Gruszczak z Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego zwrócił z kolei uwagę na rolę, jaką w ramach CSDP odgrywa Europejska Służba Działań Zewnętrznych. Jego zdaniem wciąż nie działa ona optymalnie, co staje się widoczne zwłaszcza podczas kryzysów, które wymagają szybkich i efektywnych działań.

W konferencji wzięli udział licznie zgromadzeni przedstawiciele środowiska akademickiego, korpusu dyplomatycznego i konsularnego, politycy oraz wojskowi. Ponadto wydarzenie to było szeroko relacjonowane w mediach krajowych, a także zagranicznych.

XXII międzynarodowa konferencja o bezpieczeństwie euroatlantyckim:

**„Nowy Kształt Euroatlantyckiej Polityki Bezpieczeństwa po Szczycie NATO
w Walii”**

Termin: 17 października 2014

Partnerzy: Fundacja Konrada Adenauera, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych,
Kwatera Główna NATO

Tematyka październikowej konferencji to kwestie związane z architekturą polityki bezpieczeństwa państw Sojuszu Północnoatlantyckiego, zwłaszcza w kontekście ustaleń przyjętych podczas Szczytu NATO w walijskim Newport oraz bieżąca sytuacja geopolityczna w Europie Środkowo-Wschodniej. Omawiana podczas konferencji problematyka dotyczyła zagadnień kolektywnej polityki obronnej, w tym poziomu nakładów na obronę oraz form ewentualnej pomocy dla krajów partnerskich Sojuszu z obszaru dawnego Związku Radzieckiego. W dyskusjach wielokrotnie odnoszono się do postulatu wzmocnienia obecności sił Sojuszu w regionie Europy Środkowo-Wschodniej czy obecnego i przyszłego charakteru wyzwań stojących przed wspólnym systemem bezpieczeństwa, jakie mogą zostać sprowokowane decyzjami i działaniami ze strony Federacji Rosyjskiej.

XXII międzynarodową konferencję o bezpieczeństwie euroatlantyckim zainauguowało wystąpienie prezes Fundacji Instytut Studiów Strategicznych, pani Anny Szymańskiej-Klich. W swoim przemówieniu podkreśliła konieczność natychmiastowej pomocy NATO w wypadku zagrożenia, a także zaznaczyła jak ważna jest permanentna obecność sił sojuszu na wschodniej flance. Pani prezes odczytała list wystosowany do uczestników konferencji przez Tomasza Siemoniaka, szefa Ministerstwa Obrony Narodowej RP. Minister przypomniał o zobowiązaniach wynikających z postanowień Szczytu NATO w Walii, jak również odniósł się do wdrażania Planu Na Rzecz Gotowości (Readiness Action Plan). W ramach Planu zakładane jest m.in. wzmocnienie Sił Odpowiedzi NATO, sformułowanie sił natychmiastowego reagowania (tzw. szpicy) oraz zwiększenie siły Wielonarodowego Korpusu Północ-Południe w Szczecinie. Minister Siemoniak przyznał także, że Polska

powinna angażować się w inne obszary wspólnej polityki bezpieczeństwa, w tym ochronę przed nową formą globalnej przemocy - cyberterroryzmem.

Gośćmi pierwszego panelu „*Wszyscy za jednego*” - *zbiorowa polityka obronna* byli: Bogdan Klich, senator RP i były minister Obrony Narodowej, Robert Pszczel dyrektor Biura Informacyjnego NATO w Moskwie, Andrew A. Michta z waszyngtońskiego Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych oraz Marcin Kozieł, dyrektor Biura Łącznikowego NATO na Ukrainie. Moderatorem dyskusji był Artur Gruszczak, profesor Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Podczas żywej debaty, Andrew A. Michta, który przekonywał, że w związku z rosyjską agresją na Ukrainę Pakt Północnoatlantycki powinien docelowo ustanowić stałą obecność w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, celem zbudowania odpowiedniego systemu odstraszenia. Michta uznał, że Sojusz powinien udzielić Ukrainie pomocy wojskowej w postaci przekazania sprzętu wojskowego i uzbrojenia (w tym broni przeciwpancernej i przeciwlotniczej).

Drugi panel został poświęcony inicjatywie amerykańskiego prezydenta Baracka Obamy - European Reassurance Initiative. Program ten zakłada czasowe wzmocnienie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych na terenie Europy. W debacie uczestniczyli: Ellen Germain, konsul generalna Stanów Zjednoczonych w Krakowie, Maciej Popowski, zastępca sekretarza generalnego Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych, Roman Kuźniar, doradca prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz Marcin Zaborowski, dyrektor Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych w Warszawie. Moderował prof. Michał Chorośnicki, z Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W dyskusji skoncentrowano się na problemie ograniczeń wydatków obronnych, jakie mają miejsce na starym Kontynencie oraz w USA. Roman Kuźniar poddał krytyce uzależnienie Europy od Stanów Zjednoczonych w zakresie bezpieczeństwa. Podkreślił, że ze względu na posiadane aktualnie zasoby, europejskie kraje powinny być w stanie efektywnie zwalczać realne zagrożenie ze strony Federacji Rosyjskiej. Nawiązując do zagrożenia wynikającego z działań Federacji Rosyjskiej, Maciej

Popowski akcentował, że Sojusz wraca do swoich „korzeni” rozumianych jako kolektywna obrona państw członkowskich..

Trzeci panel dotyczył poziomu dostosowania sił i możliwości wojskowych do potrzeb NATO. W tej części spotkania głos zabrali: Robert Kupiecki, podsekretarz stanu w Ministerstwie Obrony RP, James N. Miller, president of Adapties Studies i były podsekretarz stanu USA ds. Polityki Bezpieczeństwa, Damon Wilson, wiceprezes Rady Atlantyckiej, Karl-Heinz Kamp z Federalnej Akademii ds. Polityki Bezpieczeństwa oraz Mike Winnerstig ze Szwedzkiej Agencji ds. Badań Obronnych. Moderację dyskusji powierzono Michałowi Kobosko, dyrektorowi Biura Rady Atlantyckiej w Warszawie.

Rozmówcy poruszyli kwestie związane z koniecznością zmodyfikowania zdolności NATO do zmienionej sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w Europie i na świecie. Robert Kupiecki wskazał na rolę zachodzących w Sojuszu od czasów Zimnej Wojny, niekorzystnych procesów. W opinii Kupieckiego należą do nich: osłabienie planowania obronnego, obciążenia zredukowanej struktury dowodzenia oraz deficyty planistyczne. Z kolei James N. Miller zarysował 5 obszarów, w których jego zdaniem Sojusz powinien rozwijać możliwości wojskowe. Są to: uzyskiwanie panowania w powietrzu, zdolność do precyzyjnego rażenia celów, obrona przeciwlotnicza i przeciwpancerna, działania specjalne i operacje w cyberprzestrzeni. Głos Damona Wilsona skupił się na problematyce „szarej strefy bezpieczeństwa” istniejącej pomiędzy NATO a Rosją, która zagraża Europie. W opinii Wilsona strefa ta istnieje, gdyż państwom Zachodu brakuje instrumentów, gdy obiektem agresji Federacji Rosyjskiej jest państwo, które nie jest sygnatariuszem Paktu Północnoatlantyckiego. Z kolei Mike Winnerstig zreferował swoje poglądy w zakresie aktualnych zagrożeń w rejonie Morza Bałtyckiego, przez pryzmat Szwecji. Przyznał, że podobnie jak europejskie państwa NATO, Sztokholm dokonał redukcji sił zbrojnych. Ponadto, Winnerstig odniósł się do rozwoju partnerskich stosunków między Szwecją a Sojuszem, których wyrazem jest m.in. udostępnienie przestrzeni powietrznej dla lotów maszyn wczesnego ostrzegania zależących do NATO.

Konferencja była doskonałą okazją do zaprezentowania poglądów dotyczących kolektywnej polityki obronnej oraz wyzwania wynikających ze zmieniającej się sytuacji geopolitycznej w rejonie Europy Środkowo-Wschodniej.

Zmieniając historię. Polityka zagraniczna Baracka Obamy –

Dyskusja o polityce zagranicznej USA oraz promocję książki: „Zmieniając historię. Polityka zagraniczna Baracka Obamy.”

Termin: 17 stycznia 2014

Organizatorzy: Fundacja Instytut Studiów Strategicznych oraz Polski Instytut Spraw Międzynarodowych

W moderowanej przez dyrektora Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych – Marcina Zaborowskiego dyskusji udział wzięli: senator Bogdan Klich - były Minister Obrony Narodowej, dr hab. Łukasz Wordliczek, Instytut Amerykanistyki i Studiów Polonijnych Uniwersytet Jagielloński oraz Joanna Kędzierska, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych.

Jakim politykiem jest Barack Obama? Idealistą czy mocno stąpającym po ziemi pragmatykiem? Autorzy monografii poświęconej polityce zagranicznej Baracka Obamy w jego pierwszej kadencji odpowiadają m.in. na to właśnie pytanie. Przedstawiają czynniki, które wpływały na decyzje amerykańskiego prezydenta, sięgając do wątków biograficznych i skomplikowanego układu sił na arenie międzynarodowej. Martin S. Indyk, Kenneth G. Lieberthal, Michael E. O'Hanlon – luźno bądź ściśle związani z administracją amerykańskiego przywódcy – dokonują bilansu sukcesów i porażek Obamy na różnych frontach. Skupiają się na regionach, które Obama w swojej polityce zagranicznej traktuje jako najistotniejsze, na Azji z Chinami w roli głównej, Bliskim Wschodzie i Afryce Północnej, Iraku i Afganistanie. Nie wahają się skrytykować prezydenta, choćby za fiasko palestyńsko-izraelskich rozmów pokojowych i polityki zarówno wobec Palestyny, jak i Izraela, a także za to, że mimo wyborczych obietnic nie zamknął więzienia Abu Ghraib. Pokazują polityka, który zmaga się z wizerunkiem Stanów Zjednoczonych jako światowego lidera w wielu dziedzinach, znacznie jednak osłabionego przez kryzys ekonomiczny. Amerykański prezydent stara się zmienić równowagę sił na arenie międzynarodowej, uświadamiając europejskim partnerom, a także wschodzącym mocarstwom, takim jak Chiny czy Indie, że również są odpowiedzialne za to, czy świat będzie bezpieczny

i sprawiedliwy. A świat bezpieczny i sprawiedliwy dla jego mieszkańców to właściwie główne motto tej prezydentury, słyszalne w przemówieniach Baracka Obamy.

Program: Polska polityka wschodnia

Program „STP - Wizyty Studyjne w Polsce”

Termin: 24 -28.11. 2014

Partnerzy: Kijowski Oddział Regionalnego Związku Miast Ukrainy, Polsko – Amerykańska Fundacja Wolności

Instytut Studiów Strategicznych w dniach 24-28 listopada gościł grupę 15 przedstawicieli ukraińskich samorządów w ramach programu „Study Tours to Poland - wizyty studyjne dla profesjonalistów” finansowanego przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności.

Uczestnicy brali udział w szkoleniach dotyczących pozyskiwania funduszy europejskich i realizacji projektów. Odbywali również wizyty w Małopolskich samorządach gdzie zapoznawali się z przykładami dobrych praktyk zarówno od strony Instytucji Wdrażającej jak i realizatorów.

**Program INDEX Pamięci Polaków Zamordowanych i Represjonowanych
przez Hitlerowców za Pomoc Żydom**

Program INDEX służy ustaleniu nazwisk i biografii Polaków oraz obywateli polskich innych narodowości (np. ukraińskiej, białoruskiej, litewskiej, ormiańskiej, niemieckiej), którzy na skutek działań nazistów ponieśli śmierć lub spotkali się z inną formą represji za pomoc udzielaną Żydom podczas II wojny światowej.

INDEX 2014 -

**Pamięci Polaków zamordowanych i represjonowanych
za pomoc Żydom podczas II wojny światowej.**

Termin realizacji: 1.01.2014 do 31.12.2014

Partnerzy: Instytut Pamięci Narodowej, Fundacja PZU

Głównym celem zadania jest pozyskanie nowych danych w Polsce i za granicą (w archiwach, bibliotekach i innych instytucjach) dotyczących obywateli państwa polskiego poddanych represjom ze strony okupanta niemieckiego w latach 1939-1945 za pomoc ludności żydowskiej. Pozwoli to poszerzyć naszą wiedzę na ten temat, a także na temat przebiegu okupacji niemieckiej i stosunków polsko-żydowskich w czasie Zagłady oraz wprowadzić do obiegu naukowego nowe informacje.

Zasadniczym działaniem w ramach projektu jest kwerenda wszelkich dokumentów lub ich kopii znajdujących się w określonych zbiorach archiwalnych polskich i zagranicznych, a także dotychczasowych publikacji i na tej podstawie zweryfikowanie i sformalizowanie uzyskanych danych osób represjonowanych (dokładne opisanie przypadku, kto zginął, gdzie, okoliczności, data, kogo ukrywano, zdjęcia, biografie itp.) w postaci zestandaryzowanych kwestionariuszy.

W okresie realizacji zadania prowadzono działania merytoryczne z których najważniejsze były kwerendy archiwalne i biblioteczne w kraj i zagranicą. Prowadzone były również prace mające na celu modernizację bazy danych i dostosowanie jej do najnowszych standardów informatycznych, nie zmieniające struktury bazy danych.

Opis osiągniętych rezultatów zleconych zadań w 2014 r.

W 2014 r. zgodnie z harmonogramem prac przeprowadzono kwerendy: w archiwach i instytucjach zagranicznych (Archiwum Studium Polski Podziemnej i Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie, Archiwum Powiatu Kowieńskiego, Archiwum Kurii Archidiecezji Kowieńskiej, Litewskim Centralnym Archiwum Państwowym, Państwowym Wileńskim Muzeum Żydowskim, Litewskim Archiwum Specjalnym, Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk, Centralnym Archiwum Państwowym we Lwowie, Archiwum Federalnym w Berlinie i w Muzeum Holokaustu w Waszyngtonie) oraz w archiwach polskich (w Żydowskim Instytucie Historycznym w Warszawie i Archiwum Państwowym w Kielcach). Ponadto przeprowadzono prace porządkujące zebrany materiał archiwalny oraz zlecono opracowanie not biograficznych celem ich publikacji w kolejnych tomach Faktów represji na obywatelach polskich za pomoc ludności żydowskiej w okresie II wojny światowej. Zgodnie z założeniami przygotowano stronę internetową projektu oraz nową bazę danych.

I. KWERENDA ZAGRANICZNA

ANGLIA

1. Archiwum Studium Polski Podziemnej i Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie

Kwerendę przeprowadził Dariusz Wierchoś w dniach 2 – 15 czerwca 2014.

W Instytucie Józefa Piłsudskiego kwerenda objęła zespół: II wojna światowa (46 j.a). Odnaleziono tam **1 przypadek** represji za pomoc Żydów. W Archiwum SPP przeanalizowano zespół: Sztab Naczelnego Wodza (**3 przypadki represjonowanych**), zespół: Władysław Bartoszewski (**21 przypadków represji**) oraz zespół: pomoc Żydom (niekompletny, **3 przypadki represji**).

LITWA

1. Lietuvos Centrinis Valstybės Archyvas (Litewskie Centralne Archiwum Państwowe)

Kwerendę przeprowadziła Alina Zawadzka w dwóch turach: od 26 maja do 8 czerwca 2014 r. oraz od 1 do 22 września 2014 r.

2. Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus (Państwowe Wileńskie Muzeum Żydowskie)

Kwerendę prowadziła Alina Zawadzka w dniach 26 maja do 8 czerwca 2014 r. w dziale Ratowania Żydów i Uwiecznienia Pamięci. Materiały gromadzone są w teczkach osobowych dotyczących poszczególnych osób w podziale na następujące serie: osoby którym przyznano medal „Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata”, osoby, które zostały odznaczone Krzyżem Litewskim, osoby, które nie zostały odznaczone. Oddzielnie gromadzone są materiały dotyczące Polaków ratujących Żydów: wspomnienia, osób uratowanych, życiorysy, akty nadające odznaczenia, zdjęcia, korespondencja, itp. Jednak źródłem tego zasobu są kopie materiałów publikowanych, m.in. w Polsce. Nie odnalaziono żadnego przypadku represji za pomoc Żydom.

3. Lietuvos Mokslų Akademijos Biblioteka (Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk)

Kwerendę prowadziła Alina Zawadzka w okresie od 26 maja do 8 czerwca 2014 r. w dziale rękopisów. Zasób tego działu tworzą też materiały dotyczące Żydów, materiały kościelne, m.in. archidiecezji wileńskiej. W wyniku tej kwerendy odnaleziono 1 osobę represjonowaną za pomoc Żydom.

4. Lietuvos Ypatingasis Archyvas (Litewskie Archiwum Specjalne)

Kwerendę przeprowadziła Alina Zawadzka w okresie od 1 do 22 września 2014 roku w zespole: Dokumenty i materiały NKWD-MGB-KGB Litewskiej SRS, K-1, ap. 58. Analizie poddała 13 teczek osobowych litewskich księży. Nie odnaleziono przypadku represji.

5. Kauno Apskritis Archyvas (Archiwum Powiatu Kowieńskiego)

Kwerendę przeprowadziła Alina Zawadzka w dniach 1-22 września 2014 r.

1. Kauno Arkivyskupijos Kurijos Archyvas (Archiwum Kurii Archidiecezji Kowieńskiej)

Kwerendę przeprowadziła Alina Zavadzka w dniach 1- do 22 września 2014 r. Materiał zgromadzony jest w poszczególnych teczkach osobowych: biskupów, kapłanów, a także w teczkach parafialnych i posiedzeń Kapituły. Analizie poddano 28 jednostek.

UKRAINA:

1. Państwowe Archiwum Obwodu Lwowskiego

Kwerendę przeprowadził Piotr Mosur w dniach od 5 do 20 grudnia 2014 r.. Kontynuował przeglądanie zespołu Niemieckie więzienie kryminalno-śledcze we Lwowie, to jest 153 j.arch. (ze 165 zamówionych; nieudostępniione znajdowały się w konserwacji). W wyniku kwerendy udało się odnaleźć **dwa przypadki** represji za pomoc Żydom (w materiale podana jest jedynie przyczyna aresztowania i dane osobowe aresztowanego, brak jest informacji o okolicznościach i przyczynach represji).

NIEMCY:

1. Archiwum Federalne (Bundesarchiv w Berlinie – Lichterfelde).

W dniach 24 sierpnia – 6 września 2014 kwerendę prowadził Jakub Grudniewski. Wybór zespołów jednostek archiwalnych oparty był na poprzedniej kwerendzie przeprowadzonej na inwentarzach i innych pomocach archiwalnych w listopadzie 2013 roku. Podczas kwerendy przejrzano ogółem 134 jednostki pochodzące z 9 zespołów archiwalnych.

USA

1. Muzeum Holokaustu w Waszyngtonie (United State Holocaust Museum)

W dniach 15-28 grudnia 2014 kwerendę przeprowadziła Edyta Gawron. Celem tej kwerendy było zakończenie badań nad zawartością materiałów skopiowanych (na mikrofilmach) przez USHMM w archiwach byłych republik radzieckich (ukraińskich, rosyjskich, białoruskich, litewskich i estońskich), a dotyczących Kresów Wschodnich II RP i/lub ludności polskiej zamieszkującej te tereny przed II wojną światową.

Kwerenda w Archiwum USHMM w pierwszej kolejności dotyczyła badania nad zespołami wskazanymi z raportu z poprzedniego etapu kwerendy. Z uwagi na rozmiary kolekcji archiwalnych skopiowanych przez USHMM oraz ograniczony czas przeprowadziłam badania na części wytypowanych akt, wobec czego nadal pozostają materiały nieprzeszukane pod kątem projektu INDEX.

II. Kwerendy krajowe

1. Żydowski Instytut Historyczny

W 2014 roku kontynuowano zapoczątkowane w roku 2012 kwerendy w archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie. Ponowiono kwerendę w zespołach: 301/ Relacje, 349/Dział Odznaczeń Yad Vashem, 302/Pamiętniki oraz w zespole Wydział Opieki Społecznej CKŻP.

b. zespół: 303/VIII, Centralny Komitet Żydów w Polsce, Wydział Opieki Społecznej

Kwerendę przeprowadziła Aleksandra Bieńkowska. Przeanalizowała ona dokumentację pomocy materialnej CKŻP dla Polaków, którzy pomagali Żydom w okresie okupacji: sygnatury od 303/VIII/219 do 303/VIII/244.

W wyniku kwerendy odnaleziono 115 przypadków represji za pomoc Żydom (w tym cztery dotyczące anonimowych osób).

c. Zespół 302/ Pamiętniki

Kwerendę przeprowadziły Agnieszka Reszka oraz Agnieszka Haska.

d. Zespół: Dział odznaczeń Yad Vashem

Kwerendę w w/w zespole przeprowadziła Ewa Koźmińska-Frejłak (w ramach kontynuacji kwerendy z 2012 r.). Analizą objęła teczki o numerach 387-686 oraz 710-715. W wyniku powyższej kwerendy udało się ustalić 60 przypadków represji za pomoc Żydom.

2. AP w Kielcach

Kwerendę przeprowadziła Stefania Lazar w dniach 30 czerwca do 2 lipca oraz 24 do 25 lipca 2014 r. Wśród poddanych analizie 50 jednostek aktowych. Wobec stosunkowo dużej zawartości aktowej wskazanych zespołów archiwalnych, wyselekcjonowane zostały te jednostki, których tytuły mogły wskazywać na to, że zawierają one poszukiwane informacje. Przeanalizowane zespoły: Związek Bojowników o Wolność i Demokrację - Zarząd Okręgu w Kielcach, Sąd Okręgowy w Kielcach 1945-1950, Akta miasta Kielc, Sąd Okręgowy w Kielcach 1939-1945.

III. ORGANIZACJA BAZY DANYCH:

Zadanie powyższe realizował od maja do końca grudnia Paweł Zawisza. W wyniku prac porządkujących pozyskanie kopie archiwalne i kwestionariusze zostały wydzielone oraz uporządkowane następujące zespoły:

- ▲ Zespół akt otrzymanych w wyniku kwerendy w zasobie Yad Vashem, liczący 180 j.a.; (434 osoby)
- ▲ Zespół akt otrzymanych w wyniku kwerendy w zasobie Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, liczący 21 j.a.; (69 osób)

Dla każdego z zespołów sporządzono inwentarz książkowy uzupełniony o indeks osobowy oraz geograficzny. Podczas prac porządkowych sprawdzono, czy pojawiające się w aktach osoby posiadają wypisane kwestionariusze oraz czy zostały wpisane do bazy danych programu.

Obecnie w fazie finalnej znajduje się porządkowanie zespołu w skład, którego wchodzi: ankiety, kwestionariusze, sprawozdania oraz tłumaczenia zebrane w wyniku pozostałych kwerend. W odróżnieniu od dwóch wcześniejszych zespołów, w zasadzie nie pojawiają się kopie akt. Na chwilę obecną zespół liczy 101 j.a. i pojawia się w nim ponad 5.100 osób. Równoległe do prac porządkowych sporządzono indeks osobowy, geograficzny oraz sprawdzono czy represjonowani zostali wpisani do bazy danych.

Oprócz prac archiwalnych opracowano kilka zestawień, min. zestawienie wszystkich pozycji bibliograficznych objętych kwerendą oraz zestawienie kwerend archiwalnych przeprowadzonych w latach 2006-2014, wykaz not biograficznych sporządzonych w

2014 r., a także szereg wykazów dotyczących przygotowania kolejnych not biograficznych.

IV. Tworzenie not biograficznych osób represjonowanych za pomoc Żydom.

W okresie sprawozdawczym 6 autorów przygotowało 73 noty Polaków represjonowanych za pomoc Żydom:

Podsumowanie:

W wyniku kwerend przeprowadzonych w roku 2014 r. wytypowano 242 przypadków represji Polaków za pomoc ludności żydowskiej. Zdecydowana większość z nich to przypadki nowe, które nie figurowały w bazie komputerowej projektu. Ponad 80 proc. przypadków odnaleziono w wyniku kwerend w Żydowskim Instytucie Historycznym, w tym w zespole CWOS CKŻP, który zawiera ogromną ilość imiennych informacji na temat pomocy niesionej Żydom przez Polaków oraz jej konsekwencji. Większość dokumentów to podania Polaków o pomoc materialną, odszkodowanie, wyrównanie kosztów utrzymania ukrywanych ludzi lub wywiązania się z ich zobowiązań finansowych, a także podania i oświadczenia uratowanych Żydów, zaświadczenia komitetów żydowskich i zarządów gmin wiejskich.

Kwerenda materiałów w niektórych instytucjach wymaga kontynuacji. Nadal otwarty dla dalszych kwerend pozostaje zespół Relacje oraz zespół Dział Odznaczeń Yad Vashem w ŻIH. Przeprowadzający kwerendę w USHMM zasugerował konieczność kontynuacji poszukiwań w archiwum tego muzeum. Należałoby wznowić starania o wyjazd na Białoruś celem przeprowadzenia kwerendy w archiwum w Grodnie, a także zamknąć kwerendę w archiwach ukraińskich. Natomiast efektem prac weryfikacyjnych (w tym prowadzonych w archiwach państwowych) powinno być przygotowanie kolejnych not o faktach represji na obywatelach polskich za pomoc Żydom oraz uporządkowanie danych zawartych w bazie komputerowej.

„Sprawiedliwi i ich świat” – spotkania z historią dla młodzieży ponadgimnazjalnej

Termin: 1.04.2014 do 30.06.2014.

Kolejna edycja projektu „Sprawiedliwi i ich świat” była skierowana do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych województwa małopolskiego. Była ona odpowiedzią na duże powodzenie jakim się cieszył projekt w poprzednich latach. Głównym założeniem projektu edukacyjnego „Sprawiedliwi i ich Świat”, podobnie jak w przypadku poprzednich edycji projektu było przybliżenie młodzieży obywateli polskich uhonorowanych tytułem Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata. Poprzez ich historię młodzi ludzie poznali pozytywne wzorce zachowań oraz wartości, które należy pielęgnować. Umieszczenie opowieści w kontekście historycznym pozwoliło młodzieży lepiej poznać II Rzeczpospolitą, a także okres okupacji niemieckiej.

Projekt składał się z 25 trzygodzinnych spotkań z młodzieżą w każdej ze zgłoszonych szkół. Nauka historii w polskiej szkole skupia się przede wszystkim na ogólnych zagadnieniach dotyczących historii Polski oraz świata. W związku z tym faktem, uczniowie w większości przypadków nie mają możliwości szczegółowego poznania wielu z zagadnień, których znajomość i rozumienie jest niezbędne, aby możliwym było swobodne i świadome poruszanie się w rzeczywistości społecznej, która ich otacza. Jednym z takich zagadnień jest Holokaust oraz stosunki polsko – żydowskie przed wojną oraz w trakcie jej trwania. Właśnie te zagadnienia stanęły w centrum realizowanego przez Fundację Instytut Studiów Strategicznych projektu „Sprawiedliwi i ich świat – spotkania z historią dla młodzieży ponadgimnazjalnej”. Założeniem projektu było nie tylko zaznajomienie uczniów z wyżej wymienioną tematyką ale również, poprzez osadzenie jej w kontekście lokalnym, sprawienie, aby uczniowie mogli odczuć i zrozumieć, że wielkie wydarzenia historyczne dotyczą także małych ojczyzn, historii ich regionu a także często nawet losów rodzinnych samych zainteresowanych. Takie podejście pozwala na efektywniejsze przekazywanie wiedzy. Nasi Animatorzy prowadząc zajęcia z młodzieżą przekazywali wiedzę na temat wojny, Holokaustu, bestialstwa Niemców oraz postaw Polaków w stosunku do Żydów na

przykładzie wydarzeń, które miały miejsce w miejscowości, w której prowadzone były zajęcia, bądź gdy konkretne dane były niedostępne, przedstawiali historię miejscowości sąsiedniej.

Przeprowadzono 25 trzygodzinnych warsztatów w wybranych szkołach, w grupach do 20 osób. W projekcie ostatecznie wzięło udział 8 szkół z województwa małopolskiego. Łącznie w warsztatach uczestniczyło 420 osób.

Projekt " Nie wystarczy być kobietą..."

III międzynarodowa konferencja z cyklu „Nie wystarczy być...kobietą” pt. „Niedoceniany potencjał kobiet.

Termin realizacji: 5 marca 2014

Miejsce realizacji: Hotel Andel's

Organizatorzy: Instytut Studiów Strategicznych, Instytut Francuski w Krakowie,

Patroni medialni: Radio Kraków, TVP Kraków

Konferencję otworzyła Pani Anna Szymańska-Klich Prezes Fundacji Instytut Studiów Strategicznych, która podkreśliła, że celem konferencji jest przełamywanie barier i dodanie kobietom wiary w siebie.

W swoim wystąpieniu minister Władysław Kosiniak-Kamysz podkreślił, że polscy pracodawcy potrzebują aktywnych kobiet. Mówił także o konieczności wyrównanie wynagrodzeń między kobietami a mężczyznami, którzy pracują na równorzędnych stanowiskach, podjął kwestię elastycznego czasu pracy. Ogłosił także nową edycje programu „Maluch 2014”.

Pierwszy panel pt. „Jak wykorzystywać pojawiające się szanse?”- panelistki: Wiesława Kornaś-Kita (KPT), Anna Malcharek (Gemini Holding), Joanna Jakubowska-Łazęcka (MARR).

Drugi panel: Sylvie Hattais (Stowarzyszenie „Kobiet szefowych firm”), Katarzyna Majewska (PZU), Sonia Draga (Wydawnictwo „Sonia Draga”) oraz Małgorzata Cetera – Bulka (Polskapresse).

Partnerzy konferencji: PZU, Krakowski Park Technologiczny, Gemini Holding, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Lotnisko Kraków Airport Balice, Kopalnia Soli w Wieliczce, Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego

Patroni Medialni: TVP Kraków, Radio Kraków oraz Dziennik Polski.

„E-senior II - szkolenia komputerowe dla osób w wieku 60+”

Termin realizacji: maj -październik 2014

Miejsce realizacji: Kraków

Partnerzy: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Projekt realizowany przy dofinansowaniu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z programu ASOS 2014.

Głównym celem projektu było zwiększenie liczby osób w wieku 60+ korzystających regularnie z komputera i Internetu. Projekt adresowany był do 40 mieszkańców Krakowa, polegał na przeprowadzeniu szkoleń i doradztwa z podstawowej obsługi komputera, Internetu, komunikacji elektronicznej. Szkolenia prowadzone były w pobliżu miejsca zamieszkania uczestników, doradztwo - w zależności od potrzeb - w miejscu prowadzenia szkoleń bądź w domu/mieszkanie uczestnika projektu. W projekcie wzięły udział 40 osób wszystkie w wieku ponad 60 lat. Osoby te korzystały z doradztwa indywidualnego i wszystkie deklarowały dalsze regularne korzystanie z komputera i Internetu. W ankietach ewaluacyjnych na zakończenie szkoleń uczestnicy deklarowali zadowolenie z udziału w tym projekcie oraz chęć dalszego pogłębiania wiedzy w zakresie obsługi komputera i Internetu.

Projekt: Lepsze Niepołomice

Termin: 1.11.2014 – 31.12.2015

Partnerzy: Stowarzyszeniem Miłośników Ziemi Niepołomickiej, Fundacja Batorego

Fundacja Instytut Studiów Strategicznych w partnerstwie z Stowarzyszeniem Miłośników Ziemi Niepołomickiej realizuje projekt „Lepsze Niepołomice”.

Lepsze Niepołomice to projekt mający na celu zwiększenie partycypacji publicznej oraz integracji społecznej mieszkańców Gminy Niepołomice. We współpracy z samorządem gminnym wdrożony zostanie budżet obywatelski.

W celu włączenia jak najszerszej grupy obywateli w proces dialogu społecznego przeprowadzona zostanie szeroka kampania informacyjna, organizowane będą spotkania konsultacyjno - szkoleniowe oraz prowadzone punkty doradcze.

Utworzony zostanie portal internetowy stanowiący niezależne forum obywatelskie - źródło informacji o budżecie obywatelskim w Gminie, działaniach NGO, potrzebach niepołomickiej społeczności. Zorganizowane zostaną spotkania umożliwiające promocję opracowanych przedsięwzięć. Przeprowadzony zostanie nabór, ocena formalna projektów oraz głosowanie nad propozycjami mieszkańców.

"Projekt jest realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG."